

Praeludium

Loe Maas

bron

Loe Maas, *Praeludium*. Uitgeverij Oisterwijk, Oisterwijk 1941

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/maas005prae01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

DILECTAE MEAE

Witte refreinen

Praeludium

Tusschen de polen
van vuur en ijs
ligt verscholen
het paradijs.

Tusschen de kammen
van goud en zwart
gaat ontvlammen
dit aarzelend hart.

Gevoed en gedragen
door leven en dood,
in liefde en slagen
wordt het groot.

Limburgsche madonna

De zon heeft al haar goud versponnen.
De avond is een blauwe tent;
en zilver is een fluit begonnen
het wondre lied dat ieder kent

die nog opziet naar den hemel
en de aarde niet versmaadt,
nog gelooft dat in den schemer
Maria langs de velden gaat:

Haar tred is als het zoetste droomen;
haar slapen geuren van den dauw
die afdrupt van de appelboomen;
haar oogen zijn van vijverblauw.

De vinken in de koele struiken
slaan maar zacht hun wit refrein;
en waar zij nadert daar ontluiken
anemoon en wilde tijm.

En waar zij komt daar rijst vertrouwen;
de bloesem is een wit kantieck
dat opruischt in het schemerblauwen.
Avond is zoo brooze muziek.

Dorpen zijn ivoren snoeren
voor een koninginne-hand.
En heiligen zijn al de boeren;
zoet als myrrhe is hun land.

Woorden zijn maar aureolen,
even glanzend in hun waan;
doch menschen zijn als boschviolen
die voor een beeld der Moeder staan;

zij zijn het lied der rijpe landen,
de adem van het fluisterwoud -
maar vruchtbaarheid komt van Haar handen,
Madonna, Moeder, Mild Behoud.

Legende van Sint Franciscus

Het was een avond zooals Eyck
hem schildren zou - zoo maagdelijk,

zoo simpel blauw met aan een boom
wat witte bloesem, zoo: een droom

van 't bovenaardsche - toen een kind,
verrukt om wat het zelf verzint,

Franciscus zag in dunne pij
en zingend gaan van wei tot wei

door 't zoet van gras en rog en blad
van klaver die de bloem in had.

De maan, een zilvren margeriet,
verboog zich naar zijn klagend lied:

‘Uw liefde vindt geen antwoord, Heer!
En slaat de nachtgaal al een keer,

die soest weer in. Maar, Gij die schenkt,
waar is de mensch die U gedenkt

met heel zijn ziel?’ En waar hij kwam,
Franciscus - dauw en zomervlam -

daar stonden de hoeven in witten pronk
als kindren, klaar voor den voorjaarsbronk.

De heuvelen knielden en sprongen weer op
lijk lammeren, dwaas, met den mei in den kop.

De nacht was stilte; de stilte geluid
van geboren wordend zomerfruit.

Franciscus, heilige lente-dwaas,
trok door de dorpen den weg naar de Maas

en vulde de dalen van hof tot hof
met den honinggeur van zijn Liefde-lof.

En waar langs den oever een gaping was
van pluimzwaar riet rond een blauwen plas,

daar vond hij in 't water teruggespeeld
zijn eigen verwonderd Franciscus-beeld.

'Mijn broederken!' riep hij jubelend uit;
en sneed van een riet zich een kinderfluit

en blies zijn lippen vol lach en vol rood.
Hem antwoordde lachend zijn speel-genoot.

De een blies voor, de ander blies na,
en samen zoo zilver, zoo vol van gena

als woei er bedeesd uit den hemel een bries
van goddijke vreugde. De maan steeg en wies

en dacht aan de nachten van 't aardich paradijs.
Het blauw van het uur werd weer zilver als ijs,

de boomen weer slanker, de aarde weer jong.
En 't was of het water nog zuiverder zong.

Maar een merel die diep in een wilgeboom sliep
en plotseling opschrok toen heel ver hem riep

andere merel, zag juist met één oog
hoe snel in het riet zich een brasem bewoog

met rimplende slagen en scheurde het beeld
waarmee die Dwaas zijn lied had gespeeld.

Toen dwaalde Sint Frans weer alleen in den nacht.
Alleen. Maar zijn rietfluit herhaalde de klacht

die woei van Maastricht tot Cadier en Keer:
'Amor non amatur, Heer!'

Goede vangst

Roep de vooglen uit de tuinen,
wek uw englen in het riet;
steek de tuba, de bazuin, en
lach wijl ik mij vangen liet!

Hoe lang hebt gij zoo stil gezeten,
turend naar het waterblauw
van 't leven dat ik onversleten
minnen tot het einde wou?

Hoe lang hebt gij zoo stil gezeten
wachtend tot ik komen zou?
Tenslotte heb ook ik gebeten.
'K had honger, God, en droef berouw.

Roep de vooglen uit de tuinen,
wek uw englen in het riet;
steek de tuba, de bazuin, en
lach wijl ik mij vangen liet!

De zesde dag

De hallen van Zijn machtig Weten,
uitgebouwd tot aan den tijd
van zon en aarde, afgemeten
met haar eigen eindigheid,

weergalmden van zijn wilde, blauwe
lust om d'Eigen Goden-kracht
en heerlijkheden te aanschouwen
tastbaar in een jonge pracht

van leven als een driftig droomen.
Vormde Hij niet duizendvoud
en kunstig bloem en blad en stroom en
dier en ster? O, rood als goud

weergalmden deze scheppingsdagen
van zijn ongeboren Hart
dat eenzaam niet den brand wou dragen.
God die 't eigen God-zijn tart

en zich verdeelt in duizend vonken
heerlijkheid, en immer Een
en immer God blijft, immer dronken
van Zijn Wijsheid als voorheen!

Hij leunde aan den wand der aarde
en zag de zee die kalm en breed
vervloeide naar de zon. Bedaarde
golf schoof tot zijn voet. Hij schreed

terug en zag de kleine, gouden
driften in het stil bestaan
van dier en plant en emeraude
zee en zon en zilvren maan

en sterren en in al de dingen.
Hij lachte wijl Hij uit den nacht
den dag riep en het eindloos zingen.
En weer rees in Hem nieuwe kracht

en wil naar wezens zonder namen.
‘Wie, na Mij, die hier gebiedt?’
Hij wist. En drong wat aarde samen,
stil, en zich verteedren liet

door beeld van Hem gelijkend wezen,
licht van 't Eigen stralend licht,
dat dragen zou in 't warme vleezen
lichaam van Zijn aangezicht

den goddelijken glans, d'opalen
weerschijn van Zijn eeuwigheid.
Een wezen, slechts een ademhalen
van licht dat tot zijn bron teruglijdt.

Hij sprak. En hoorde d'Eigen woorden
dondren door het paradijs;
en bliksems van Zijnvuur doorboorden
lucht en rust; en, Eeuwig wijs,

schiep Hij den man. De stoere vormen,
willig toch, behaagden Hem.
Het water beefde als voor een storm en
d'aarde trilde toen diens stem

ontlook: een schuchtre, even-roode
klank die roerde en weer zweeg
en oprees weer, en minzaam noodde
boom, die boog, en dier, dat neeg,

en aarzlend groeide tot een bidden
machteloos. Maar God de Heer
die woonde luisterend te midden
der negen koren, zag mild neer

op 't werk van Zijn gewijde handen.
‘Adam, schooner dan de maan
en machtger dan de goud-gebrande
zon, steeds zal ik met u gaan.

Zing Mij uw lied, zing 't duizendwerf, en
zeg uw wensch!’ ‘Als zoeten wijn
drink ik Uw dag. Maar meer dan sterven
is d'eenzaamheid voor wien te klein

deez'aarde is en die Uw diepten
nest weet voor zijn eeuwgen geest
en eeuwge ziel. Mijn God, Gij schiep te
groot mijn hart. Een wonder feest

van anderen tot Uw vreugden heffen
hunkert in mijn juubelend bloed.
En 'k wil mijn schoonheid zelf beseffen
aan een die Gij mij zenden moet

met ziel als ik en in de oogen
weerglans van d'ontastbre pracht
die in Uw willen heeft bewogen
toen Gij mij te scheppen dacht!'

God luisterde met vreemd behagen
en ademde de woorden in
als geur van wulpsche meidoornhagen
en wist zich zelf Al-Oerbegin.

Een diep geheim steeg uit de gronden
van Zijn almacht, en als vuur
dat open-laait uit dorstge monden
werd dit hoogste, felste uur.

De zee sloeg naar het strand, verbeten.
Sterren vielen rood, als wijn.
Want in Zijn ondoorgankelijk weten,
zwellend van onzegbre pijn

en jubel, rees aan blanke slapen
beeld dat stralend overtrof
al wat aan licht Hij had geschapen:
zilvren maan en vruchtbaar-dof

vergloeien van de zon. Zijn handen
beefden om den witten droom
die leven krijgen ging en branden.
Weeldrig hijgden land en stroom,

en blauwe lucht brak van verlangen.
Adam voelde hoe een lied
heel even stil in hem bleef hangen,
dan zijn lichaam luid verliet.

Hij schrok. En zag. Zijn dankbaar denken
kromp tot smart van diepst genot.
'Hij die aan 't licht een vorm wou schenken
zond mij U!' En stil werd God.

Onbewuste zekerheid

Zijt gij mij ver, zijt gij mij na
naar wien ik zoek in angst en zorgen
en dien'k, gevonden, weer ontga
om wat van u mij bleef verborgen?

Zijt gij alom - in al de dingen?
In 't driftig dringen van de bron?
In 't avondlijke korenzingen
dat rijp en rood is van de zon?

In 't waaien zijt gij van de linden?
In 't roepen van den wielewaal
als hij zijn goudbruid niet kan vinden?
Zijt gij in elke kleur en taal?

Is elk bestaan en heel dit leven
onzichtbaar van uw zijn vervuld
als van den zomer wulpsche dreven,
als van de zon de vrucht, verguld?

Zijt gij mijn God, mijn drift, genade
in 't hunkren van mijn vleezen mond
en van mijn handen, onverzaade?
Zijt gij in mij, als in den grond

het vormeloos, ontastbaar rijpen -
en is mijn zoeken onbewust
voorbij uw witte wezen grijpen
dat goddelijk diep in mij rust?

Kerstleis

In witten druk
van wereldkou
bloeit dit geluk:
een jonge vrouw

een rozentak
waaruit zoo stil
de bloemknop brak
van Uwen wil.

De sneeuw valt kuisch
- de winter mee -
rond hart en huis
en moederwee.

Wie meet de pijn
en wie 't genot
van moeder zijn
van U, o God,

Emmanuel
wien alles is
mysterie spel?
O zoete nis

van maagdenschoot
waaruit Gij schrijdt
naar kruis en dood...
gebenedijd!

De sneeuw zingt wit
rond hart en dag.
Ik kniel en bid
om kleinen lach.

Sitio

Ik proef aan mijnen mond de pijn
der twaalfmaal duizend monden
die hunkerend naar troost en wijn
slechts gal en edik vonden.

Ik voel in mijne hand den kramp
der twaalfmaal duizend handen
die reikten naar een licht, een lamp:
geen liefde wou ontbranden.

De wereld draagt een bloedend hart.
Mijn hoofd is stervensmoede.
Het uur wordt aan mijn lippen zwart.
Geen hart kan eeuwig bloeden

en dorsten. Komt! De liefde sterft.
Kan God noch mensch hier troosten?
Gij die met Mij den dood doorzwerft:
het Licht rijst in het Oosten!

Niets bloeide dan uw bleeke handen

Niets bloeide dan Uw bleeke handen;
niets leefde dan Uw bange mond
waar alle pijn scheen saam te branden.
En stilte weende waar ik stond.

Gij hield Uw hoofd naar mij gebogen
en schruwde van een dorren dorst.
Dan brak het licht in Uwe oogen,
dan brak de wereld in Uw borst.

Een huivering voer door de landen.
Een huivering voer door de lucht.
Niets bloeide dan Uw bleeke handen.
En schreeuwend ben ik weg gevlucht.

O, dwaze ren! Gij overspande
iederem stap van mijn bestaan
met Uw bleeke, bleeke handen.
En nergens kan ik U ontgaan.

Quoniam advesperascit

Hoe ver is 't van Jerusalem
naar waar Gij zijt?
Ik luister, maar hoor niet Uw stem
in d'eenzaamheid.

Het schemert in mijn kleine ziel.
De avond brandt.
Kom, dat ik aan Uw voeten kniel
en neem Uw hand,

en opzie naar Uw milden mond.
Breek mij het brood.
'K herken U aan mijn eigen wond
zoo diep, zoo rood.

Tot vleesch werd mij de bange smart.
Geluk doet zeer
dat niet gedrenkt is in Uw hart:
blijf bij mij, Heer.

God, vrouw en morgen

God, vrouw en morgen

Kan niemand mij dan dronken maken
die dwaas van eeuwgen dorst verga?

Brengt geen bedroomen, geen beraken
mij d'afgrond van een godheid na?

O 'k heb gestreefd, ik heb gebeden,
en ik heb geworsteld dat het bloed
mij prikkend sprong uit bange leden;
maar drift noch pijnen, hoe verwoed
ook, konden 't hunkeren verdrijven
naar God en mensch en dier en ding,
naar zilvren rust en felle lijven,
naar leven en vernietiging.

Verscholen half en half ontborgen,
ten deele licht, ten deele nacht,
zoo vind ik U, God, Vrouw en Morgen.
En 't onbekende is Uw pracht.

Februari-lied

Nog sluimert nu verstard de aarde,
nog wordt geen warme wind verwacht
die leven doet. Het opgespaarde
hunkren aarzelt elken nacht.

Maar 'k weet: er zal een einde komen,
en spoedig reeds, aan dezen slaap
van dorre rust en sneeuwen droomen.
En 'k weet dat onverwacht een knaap,

een vreemde knaap met sterke handen,
op zal staan en met een lied
een teeken in de dagen branden.
Ik weet het, en betwijfel niet

dat eens mijn denken zal genezen;
dat eens mijn lente leven zal.
Geen rood zal rood genoeg dan wezen,
geen geel te goud, geen licht te bral;

want leven wil'k gelijk een dwaze
die niet bezint, maar zonder maat
het leven liefheeft - niet met phrasen,
doch roekeloos en obstinaat.

Nog sluimert nu verstard de aarde.
En alles aarzelt, alles wacht!
Waarom? Waarop? De hemel klaart, en
't veld rilt van een wondre kracht.

April

De aarde stemt haar donkre instrumenten.
 Door grijze stilte streept geluid
 van scheinre en schuchter blauwe lente.
 En even danst de dubbelfluit.

Ontwaakte in een bosch van onder 't bruine loover
 een faun, door droom te fel bekoord,
 en greep hij ondoordacht naar 't liedgetoover
 dat aan een later uur behoort?

Wee! die te vroeg hun groote vreugd verwachten.
 Onzegbaar is d'ontgoocheling
 en dubbel donker zijn hun nachten,
 en 't hart is als een vreemdeling

die 't eigen stille huis blij heeft verlaten
 om vreugden die hij nergens vond.
 Wee! die al wat ze aan rust bezaten,
 verwierpen vóór een licht ze bond

aan nieuwe lieve levensdingen:
 een tastbren droom, een vrouw, een kind.
 Geen grooter droefheid dan het zingen
 dat nergens, nergens echo vindt!

Maar eens een avond scheuren al de misten
 Dan breekt uit donker heerlijkheid
 van faunenlied met amethisten
 weelden - en de nymph, bevrijd

van schaduwangst, grijpt naar den lente.
 't Leven drinkt uit duizle bron;
 en d'aarde speelt op haar instrumenten
 triomphant het lied der zon.

Zon

Rond waar ik woon in 't nachtblauw water
onverdeeld, - geen rietwind staat er -
ligt als een amphitheater
vreugdeloos

de aarde duister opgetrokken,
bang, tot aan de harde brokken
nacht waar, sneeuw, de sterren vlokken
blauw en broos.

Uit verre stilten zuigen klachten
aan van zielen, dood-gedachte
vreugden, die onzichtbaar wachten
rusteloos

op wat geen donker uur kan keeren:
jong geluk van licht, dat weer en
weer het droef-zijn zal bezweeren
ademloos.

O 'k voel hoe in mijn diepten hangen
zomerweelden goud gevangen
- waterlelies van verlangen
roekeloos

naar blanken bloei en graage monden
rood en heet, naar liefde-stonden.
Nog woont ziel op sombre gronden
hooreloos;

en 'k wacht. Tot slaat op groot metalen
nachtgong zon. En klankspiralen,
nadertrillend, 't ademhalen
al te broos

omsnoeren als met tooverbanden.
Hartstocht overschuimt de randen
fel van 't hart, waar 't bloed gaat branden
grandioos;

en ziel die, zon, diep-hijgend snakte
naar vervonkingsveelvoud brak de
metallieke oppervlakte
aarzeloos

met flits van duizend duizendtallen
zilverfonkle lichtkristallen,
splitsend en weer samenvallend
tot een roos

van adem-dunne glaslamellen,
ordnend zich, van lichtkapellen
steeds weer naar één bloemhart snellend,
kern van brand..

tot uit dit woelen bleek gaat gloren
waas en glans en vreemd ivoren
straal die door het zwart wil boren
trionphant

en (waar de nacht scheurt) toovert plassen
zij-zacht goud op mossen, grassen,
bast van beuk en canadassen
t'allen kant,

licht-vijvers die tot meer verwijden
roerig, tot een stroom van blijde
schijnsels immer verder glijdend
rand na rand:

een speelsch ballet van danseressen
half-omsluierd tusschen esschen,
olmen, feeëriek, met tressen
goud als zand

en golvend haar. En waar zij treden
wiegend, springen knop en breede
blaadjes uit het glans-begleden
takgespant

en botten witte, waterblauwe
adembloemen uit de lauwe
meers en wei, waar onbehouwen
lentebrand

doorsuist de kruiden en de dieren.
't Geurt naar gras, naar violieren.
Koninginnepages zwieren.
Droomenland.

O, en een stoet van stille bruiden
nadert zacht, bij zoet geluiden
van klokken, uit het nieuwe zuiden
hand in hand.

En knapen, omgord met bloemenbanden,
dragen elk op schaal van handen
hart van licht dat, geurig brandend,
transparant

blijft hangen met een waas van droomen
in de beemden, in de boomen.
En andren volgen, stil gekomen
uit vreemd land,

met lang-vergeten minverhalen.
Hoor de cithers, de cymbalen!
Hoor de jonge nachtegalen
hun guirland

van toermalijnen vreugden weven!
Moet aan iedren lente even
iets van bruine herfsten kleven,
schaduwrand?

Maar waar de danseressen gingen
 rhythmisch, pastoralen hingen
 helder in het blauw te zingen,
 hallali!

En waar de witte bruiden traden
 trillen dunne extase-draden
 over en weer van blad naar bladen,
 tremoli

van zilvren vreugden, of daar sponnen
 vinken uit onzichtbre zonnen
 lente's lichte en nieuw-gewonnen
 melodie.

En waar de vreemde knapen reiden
 - deez' met cithers begeleidden
 wat de andren metrisch zeiden:
 poëzie

van parelfijne droomvokalen
 snoerend zich tot minverhalen -
 bleef iets van 't mysterie dwalen:
 elegie?

Neen, 'n heel nieuw hart zingt in de aarde
 orglend nu het leven klaarde;
 geen register wordt gespaard en
 phantasie,

maar duizend pijpen, duizend longen,
 duizend stemmen, duizend tongen
 jubelen hun onbedwongen
 symphonie

van goud en groen en bleu en rose
 tot een klankapotheose
 van mijn ziel, het toomelooze
 lichtkristal

dat uit zijn eigen nachtzwart wachten
oprijst met een onverwachten
praal van paradijsgedachten
zonder tal.

En ik die woonde stil in 't water,
ziel en zon - 't amphitheater
wachtte op den droom die later
wezen zal

een hemelsch spel in menschenwoorden -
ik die, licht, aan 't licht behoorde
tot de aarde mij bekoorde,
hoorngeschal

in mist van mijn mystieke Weten,
voel nu: nooit heb ik bezeten
machtiger het Ongemeten'
dan na val

in afgrond van een donker willen
waar al vreugde moest verstillen
eeuwiglijk ... tot plots naar 't prille
lentedal

mijn eigen onvergaan begeeren
naar liefde en licht en jubileeren
mij opheesch, als uit zwarte meeren
zonne-bal

van schuimend vuur en roode vloeden.
Stilte wijkt. Een onvermoede,
onweerstaanbaarbre drift gaat woeden
geel en bral...

En kennend ik nu beider gammen,
aardsch en hemelsch, weet het klammen
in mijn één ziel beider vlammen
tot heelal.

Nazomer

De zomer staat in geele schoven.
De ropde lucht is blauw. Een zeil,
gezwollen, hangt een wolk koel boven
een vijver. 't Water glinstert ijl.

Zwart in 't licht gaat boer. Zijn schreden
vreten hoorbaar in den grond:
voeten die den zomer kneden.
't Najaar rijpt in hand en mond.

Ergens minnen vreemde knapen.
Hoeven staan in wit verval
en weigrend langs den weg te slapen.
Driften dooven in een stal.

Vrouwen neuren donker. Rosse
lampschijn schichtigt aan een raam.
Schemer smaakt naar hout en mos. En
door den avond schreit een naam.

Applen vallen van de boomen.
't Zinkend uur wordt kil, wordt grauw.
Vaag gaat ver een boer. Er komen
hunkeringen naar een vrouw.

Madonna

bij een peintaur van R.F.

Uit wijnzwart-rood vol schroom gerezen
met blauwgen sluijer om het zacht
van golfblond haar, is heel haar wezen
vol vrouwenrust alleen bedacht
op 't lied diep-in. Geen brons doet vreezen
het huivre woord dat Hij met kracht
haar, peinzend om wat zij gelezen,
schreef in 't hart. O 't onverwacht
begrijpen van Zijn stille oogen.
Aarzel niet o zuivre mond
- waar duizle droomen wel bewogen
zonder dat een vreugd ze bond
aan dag en uur - om 't opgetogen
lied dat diep een lichaam vond.

Ballade

*...Zoo was het altijd:
Verschijnen, verdwijnen, weerzien, afscheid.
J. Slauerhoff*

Zoodra de lente de luide klokken
der oude zeestad wakker riep,
is hij naar de baai getrokken
waar de winter nog op de schepen sliep:

donkre rompen die roerloos rustten
als najaarsblaren, zij aan zij,
en niets meer hadden van verre kusten
dan slecht herstelde averij,

versleten zeilen, verrotte touwen
en wier dat in het want verging
als sluiers van vergeten vrouwen
uit Singapore of 't kleine Hoe-Ling.

Hij koos het rankste der galjoten,
heesch er wild een roode vlag,
spuwde naar zijn stadgenooten
en meerde los in dollen lach.

Gevels krimpten, grauw- verwaasde
schaduwen in kranken mist
van water. En de lucht verglaasde
tot blauw verbrandend amethyst.

Het land dook weg in 't schuimge golven.
De stilte spatte rond den boeg
omhoog en sloeg weer neer verbolgen.
'Wie groot is, is zich zelf genoeg!'

Van achter paars-beloopen kimmen,
somber door de zee gevrijd,
kwamen nieuwe landen klimmen:
- het klein begin der eeuwigheid? -

met bergen van het onbekende,
met vlakten van bewogen rust,
met vuur van bronzen vrouwenlenden,
met deemoed van verteerde lust.

Steeds feller schroeide 't doove rijzen,
(maan-vuur in gekorven hand.)
van hunkering naar paradijzen
waar dooven kon de helsche brand

van driften die elkaar verdringen
als golven op doorwoelde zee,
als horzels in de etterkringen
van dierenoogen, droef-gedwee.

De zee doorzocht hij, de verste streken.
En 't zoeken werd een marteling
wijn alle genoten begeerten weken
tot schamel-bleeke herinnering.

Want welken droom hij ook begon - en
was elke droom geen nieuwe wijs
tot rust van 't rustloos hart verzonnen? -
onverzadigd dwong nieuwe reis

hem steeds weer tot een nieuw verwachten
dat evenzeer in 't slijmig zwart
verzonk van 't mateloos verachten
en wegstierf in het stikkend hart.

Totdat, gebroken maar niet verstild, de
ziel, in 't zoeken fel gewond,
niet verder kon noch verder wilde
maar afdreef naar den ouden grond,

het grauwe land, den doode haven,
en meerde weer vanwaar zij kwam.
De wolken schoven zwaar als raven.
De wind verwoei verdroomd en klam

langs gevels, oud, met zieke ramen;
de straatjes met den reuk van visch;
de menschen met versleten namen;
de rust van een vermoord gemis.

Had hij om zulk een dood gezworven,
geslagen, blind en zonder rust,
om weg te ebben in dit amorphe
leege zonder kim of kust?

Doch traagzaam rees in 't stil vergrijzen
- en 't dood-zijn rondom derde niet -
de rust van binnen-uit, de lijze
melodie van 't witte lied.

Verronnen leven

Van toen de man, die zacht-tevreden
haar vreugd en smart verankerd had
in d'eigen kracht, haar was ontgleden...
van toen zij voelde, eenzaam, dat

zij stil en koel was losgesneden
uit 't leven als een waardloos blad
en geen der zoete zorglijkheden
nog zin en kleinen troost bezat...

werd elke dag een zwijgend wachten,
de handen doelloos in den schoot
- de handen die zich eeuwig dachten
en niet te missen. En ongenood
ontwaakten niet meer stroef, gedachten
aan heengaan, als zij d'oogen sloot.

L'Immortelle

bij een geschilderd portret zijner moeder voor J.v.d.P.

Gij hebt haar aan den dood ontnomen
 zooals zij in haar zwart gewaad
 daar zit en wacht: een wijze, vrome,
 een vrouw die boven 't leven staat
 dat rond haar groeit, in haar begonnen.
 De ranke handen zijn gestrekt
 in rustig wachten, om bezonnen
 uit te gaan naar wie vertrekt
 of binnenkomt. (Zij kent dit leven:
 komen en weer gaan met spoed!)
 Het hoofd heeft zij wat opgeheven
 in mijmering. Vol kalmen moed
 de dunne lippen staan gesloten;
 de oogen, oud, maar toch met veel
 en heimlijk wit doorlicht, doorschoten,
 hebben aan de dingen deel.

Verwondert u haar zwellend zwijgen?
 Gij weet toch wat zij zeggen zou,
 ging zacht haar zinnend hoofd nu neigen
 in 't rul verdwaalde schemerblauw:
 Ik ben bij u en waak; beveilig
 uw vreugde tegen elk verdriet.
 Mij is uw leven groot en heilig.
 Ik leef met u, al ziet gij 't niet!

Heimlijk hart

Ik ken den duistren angst der opgeschrikte hinden
ten avond als de wind gaat lachen in het bosch
met bronstig-wreed geluid, als een ter dood ontzinde
vrouw die hijgend, bleek, het zwarte hoofdhaar los,

met steeds herhaalden kreet roept om haar kind, verloren,
en vraagt aan boom na boom of daar de kleine ging:
zijn oogen waren lief, zijn kroeshaar blond als koren;
zijn mond een kleine roos; misschien dat een hem ving

en meenam in een vlucht. Maar tusschen al de stammen
raakt haar geroep verward en krimpt onzegbaar in
tot droefheid van het hart, tot pijn van diepe vlammen.
Dan blijft zij staan, verstild, en weet weer het begin:

De wellust van het licht. Het juichend samengroeien.
De pijnen van 't genot. De krampen van den schoot
waaruit na huivre wacht een kleine vrucht kwam groeien,
een witte, koude vrucht die vreugd noch droomen bood.

Zij weet weer alles nu: het wezenlooze staren;
het luistren naar haar hart dat als een gongslag sloeg
hoog in haar hoofd. De lach die niet meer wou bedaren.
En 't lichaam dat in haat het ijde teeken droeg.

Toen was zij opgestaan. Het huis was toch gesloten?
Maar 't raam zag naar het bosch. En plotse razernij
joeg haar de velden in. De dunne boomen floten,
en grijnzend bleeke maan sprong aan een wolk voorbij

en grijnzend weer terug. Had die haar kind genomen?
De nacht had zijn plezier aan haar immens verdriet?
Zij lachte, lachte luid; daar achter al die boomen
leefde toch haar kind! Zij hoorde toch zijn lied!

En dierlijk werd haar roep. De bange hinden vluchtten.
De vooglen vielen stil. Haar angsten joegen luid
en luider zwarte en zware regens langs de luchten.
Weer stond de angstwind op en joeg zich zelf vooruit.

Ik ken den duistren angst der opgeschrikte hinden
ten avond als de wind gaat lachen in het bosch
zoo somber en zoo fel dat, waar de bronwel rinde
doorzichtig vloeibaar glas langs varenblad, langs mos

en schuchtre anemoon, het water grauw gaat stijgen
als zwart geworden bloed dat met gezwollen lust
na onverzaad begeer het denken komt bedreigen
- en 't luistren in mijn vleesch wordt een verdoemde rust!

Dan, 't al te weeke licht wordt ruw omlaag gedreven
en zoekt stil voor zijn pijn een groeve in den grond.
Alleen, maar vochtig nu, is grauwe reuk gebleven
van molmend hout en zwam en hars van oude wond.

De wind rent langs de lucht. De angsten langs de boomen
De wolken vallen zwaar. De boomen schreeuwen 't uit
en trachten door geweld van striemslag te ontkomen
aan razernij van storm. Maar dieper graaft geluid

in bloed zich donker nest waar rijpende gedachten,
in voordroom reeds van schoon, als jong en veilig wild
door bloedbedronken hond in late najaarsjachten,
vermorzeld worden. Plots, de felste drift gestild,

gaan vallen, haast ontkracht, de winden. Zachte regen
niet vlagend meer, maar mild als een nu vloeibaar licht,
ruischt zingend af. De boomen roerloos nu. Verzwegen
kalmte ademt op. De stilte wordt een dicht

en nevelig gordijn, met glans van verre velden,
dat dun en waatrig hangt rond kruin en stam en gras.
De bladen druppen nog en huivren nog ontsteld. En
het licht wordt langzaam koel en breekbaar weer als glas.

Ik ken deez'stilte die aan 't hart wordt afgewogen.
Een enkele vogel slechts die 't oude vreezen tart
met vinkenschreeuw. Dan komt heel traag het aardedrogen.
En diep uit dit gevaar red ik mijn heimlijk hart.

De fluitspeler

voor P.H.

Toen hij oprees uit den ruime slaap,
niet moe meer van den langen tocht
uit eeuwigheid, en hij, nog knaap,
rondom naar een herkennen zocht
van horizon die nimmer wil
gevonden noch verloren zijn...

Toen hij na roomen rust zoo stil
ontwaakte in den glazen schijn
van licht op heuvel, en rondom
de stad zag sluimren klein en blauw,
en blinkend, als met zilvren gom
bestreken, de rivier die nauw
te leven scheen, maar opgenomen
in tijdelooze onaardsche rust -
en toen hij zag de ronde boomen
waarvan de bloesem onbewust
nog witter was in 't morgenmisten...

Toen rees hij recht, met lossen lach
om jongen mond, en, gretig, griste
uit plooival van gewaad bedacht
de zilvren fluit die ongeschonden
elkeen meedraagt uit den tijd
dat hij, nog aan geen stof gebonden,
deelde in de heerlijkheid
van engelen en licht en leven
zonder schaduw. En spontaan
begon in klank een lied te leven
speelsch als water, diaphaan,
en roerend tusschen bosch en hoeve,
rinsch als bramen, koel als gras
dat vochtig staat in schaduwgroeve,

helder als geslepen glas
waaruit de Lieve, zonedronken,
lente drinkt en nieuw begeer
naar spel in 't rose en bleu-geblonken
bloesemen. En heen en weer
verwaait de wijs, totdat de bleeke
avond groeit alom en stil.
De klokken doen de droomen breken.
En wáár blijft slechts de schoone wil!

In memoriam amici

*Aan de nagedachtenis van H.N. gesneuveld 10 Mei 1940 op de brug
Buchten - Obbicht (L.)*

Nog voor de zon het dunne duister
om 't stille dorp gebroken had
met blauw en goud en meimaandluister;
nog voor de morgen, nachtdauw-nat,

nog voor de dag zong op de daken
en in het water, waar ommuurd
de rimpels aan de wanden braken,
verblauwd, verroerloosd en verpuurd;

nog voor het werk der trouwe handen,
de aarde-zware, was ontwaakt
in lied dat grond en gras doet branden
van vruchtbaarheid die dronken maakt:

nog voor de dieren en de dingen,
de hoeven en het stille pad
met hagedoorn en trosseringen,
nog voor het al weer leven had...

was hij den dood reeds toegewezen,
geteekend met de purpre roos
der droeven die nooit meer genezen.
Wie schoon is, is als 't schoone broos!

Een schot. en zon en zomer weken.
Een schot: en in een wentelvlam
ging droom en daad in 't lichaam breken.
De morgen en de stilte kwam.

Wie kent den angst der laatste slagen
van 't hunkrend hart dat onverzaad
om zomer en om zon blijft vragen,
waar 't leven reeds het vleesch verlaat?

Wie weet wat beeld de oogen droegen,
de gave oogen, plots ontdaan;
hoe handen zich verbeten sloegen
om wat het hart zich zag ontgaan?

Maar wie geteekend is, moet sterven
en klaar zijn voor de kleine reis
naar 't groote water: koel verzwerven
naar d'alpen van het paradijs.

De morgen en de zomer trilde.
Het licht stond op den horizon
toen 't lied, zijn lied, zijn hart verstilde
en 't leven uit zijn lichaam ron.

Zoo valt een vogel in den morgen.
Zoo valt de bloem nog voor het zaad
gerijpt is - heilig weggeborgen
tot 't uur van de verrukking slaat!

Maar wie in Mei sterft, in de aarde
die wijdingvol is en vervuld
van God; wie hart noch leven spaarde
om land en broeder, wordt gehuld

in 't zuivre lijnwaad van Gods handen,
gebalsemd met Zijn geurig bloed
dat levend maakt en lustwaranden,
goddelijk, ontdekken doet.

Zoo bloeit hij, bloesem in Gods oogen
en rinsche vrucht aan Zijnen mond,
van uur noch menschemart bewogen
nadat hij eeuwig vrede vond.

Viola d'amore

Van alle droomen moet ik keeren
stillier, lijk een man die naar
genadeoord gaat pelgrimeeren
hoopvol. Schuilt in elk gebaar
van brooze handen niet begeeren
naar het zeekre wonder? Maar
de reis gaat over. 't Wederkeeren
is een willoosheid die zwaar
van rust wordt. En hij denkt en lacht.
Want in hem rijst een vreemd verblijden
om andrer vreugde, en, onbewust,
vindt hij in dit bedenken lust:
dat hij aan andren kan bereiden
wat hij zich zelf had toegedacht.

Scherzo

Is deez' mijn liefde tot de menschen,
mijn liefde voor het leven, dat
zoo grenzeloos zich binst de grenzen
der werkelijkheden vindt gevat,
niet liefde slechts tot eigen wezen -
als licht dat uit een zuivre zon
ter aarde daalt, niet tot genezen,
maar tot verheerlijking der bron?

Is deez' mijn liefde tot het leven
niet liefde tot het eigen Ik,
als van den schepper die in 't geven
zich vinden wil elk oogenblik
vertastbaard in der dingen lijnen,
in elke kleur, in elk geluid,
in elk ontstaan en elk verdwijnen?
Ik ben mijn eigen, eenge bruid!

Vlinder

Ik, vlinder zelf, omhoog gerezen
uit windekelk die heilig groeit
aan muur van God, en zelf ontbloeid
tot vonk van licht, voel mij verwezen
tot andre vonk, van Hem doorgloed
die vuur en licht is en aan 't vleezen
lichaam schonk dit helder wezen
dat mij onvermoeibaar boeit.

Een enkele stonde samen leven
in peilloosheid van stilst geluk!
Een eeuwigheid met ziel beraken
ziel van d'andre. O, slechts even
goddlijk zijn en dan, ontruikt
aan alles, dood als vreugde smaken.

Apotheose

O liefde die maar stilte zijt
en wezen van Gods eeuwigheid,

die mensch aan mensch niet enkel bindt
als geuren aan den zomerwind

doch één maakt ook met al wat is
rondom als een geheimenis.

Met harp en hobo

Gij die mij vreemd zijt en bekend
en rustloos mond en oogen ment
naar U die zich slechts half belijdt
en half verborgen schooner zijt;

Gij die m'aan U met liefde bindt
en aarzeling die liefde wint
als kostbren olie die den nacht
zijn smart ontdekt en dan verzacht;

Gij die in mijn gedachten woont
als bloem in stroom; en Gij die troont
met glimlach mij in elken daad,
en van mijn hart de volheid raadt;

En Gij die uit de stilte treedt
van schaduw als een kwellend kleed
en, stralend van al smart geleege,
tot ademlooze vreugd beweegt

mijn droom, en hem verbaasd doet zijn
om kostbaarheid ook van de pijn
van hart dat steeds zichzelf omsnoert
met vrees voor een te ijl gevoerd

verlangen naar onroerbaarheid
van, Zoete, Uw aanwezigheid;
hoe zal ik waarder dan met lied
van hobo, avondblauw verdriet

om wat ontging, getemperd kuisch
met zilverjong en blij geruisch
van morgenharp, U danken die
ik zorgend om mij waken zie,

Getrouwe, Gij die nimmer wijkt
en, Schoone, slechts U zelf gelijkt,
Gij die mij aan de dagen bindt
met vreugde die Uw liefde vindt...

Chairete, o, daimones

Weer valt in drinkschaal van de dooden
zonedruppel - purpren traan
om al te korte episode
van stralend door den dag te gaan.

En roeren d'onderaardsche trommen
asymmetrisch hun tamtam
tot maatslag voor de doodendrommen,
samenschimmend in 't gevlam

der fakkels en hun walmend rooken.
Vreugde der vertwijfeling!
Wie gaf en heeft de rust gebroken?
'Hoogmoed die ons eens ontging

is weergekeerd om weer te breken
vóór de smart zich zelf geneest.
Maar wat de waarheid blijft versteken
maakt herinnering tot feest.

Zoo, scheurt den doem der doode nevels
met de kwinten van den haat
en tertsen van de afgunst-wrevels,
vóór de haan weer kraaien gaat!

Terug, vooruit; de uren branden.
Grijnst de waanzin in het oog,
dan kleppren dor de knekelhanden
- xylophoon dien storm bewoog.

Nu danst den dans der doode dingen
somber, somber, strak gelijnd,
daemonen, tot de echo's dringen
dieper in de aarde; deint

en danst totdat de angsten boren
doodlijk in der menschen hart.
Daar wankelt reeds een huis, een toren!
Danst de dansen van de smart.'

II

De avond en wat, licht, kon lokken
- nieuw verwoest Jerusalem! -
is stil, met rouwfloers overtrokken.
Ik zing mijn eigen requiem.

Gedachten spelen een nocturne.
Wie, vereenzaamd, zich beziet
ten avond, voelt den dood; de urnen
staan gevuld met zielsverdriet;

en, Judas-bloesem, waait verloren
d'asch der droomen - somber zaad.
Ik hoor: uit vrees wordt vreugd geboren,
uit den nacht de dageraad...

maar 'k weet: ik dwaal in druipsteengrotten
hooploos, en de stilte tikt
verdruppelend een angstgavotte
op het donker dat niet wrikt.

III

Dan plots vanuit onzichtbre zalen
harpeklank, die zwelt en weer
verijlt en zwelt met warmer halen.
God, doet dan muziek zoo zeer?

Of zijn zij zoet, de paarsche pijnen,
zoet, d'oranje tremoli
van vreugden die slechts droomen zijn
bijklank van een fantasie?

Ik wil niet wijken uit het duister.
Bang-zijn is een diep genot,
een weelde in het bloed dat bruist en
hijgend met het denken spot.

IV

Wie speelt aan al te donkre ramen?
Geluid dat tot herdenken groeit
van smarten die als lusten kwamen
houdt mijn duistre ziel geboeid.

Wie speelt aan al te dichte deuren?
Chairete, o, daimones!
Gegroet gij oogen, handen, geuren,
monden gij, geheimenis

van zomers die in 't schaadwen wonen
ongeschonden, schendend zoet!
Gegroet, onzichtbare daemonen,
levens van mijn joelend bloed!

V

O, harpenaar met vrouwenhanden,
 mysterie, droom en zekerheid:
 't is avond nauw' of aan de wanden
 schaduwt vreemd uw heiligheid

het wajangspel der doove zinnen.
 Is wie met den droom speelt, krank?
 Of sluipt hij paradijzen binnen?
 Satyr, met den thyrsosrank,

die rijdt op panter door mijn denken,
 dorstig naar mijn roodste bloed,
 Ik zie u uit den schaduw zwenken
 mijwaarts. Kom, de zomer woedt.

Ik heb den wijnstok van mijn driften
 stil bewaard voor dezen dag.
 Plet ze nu, mijn gouden giften,
 satyr, aan uw purpren lach,

euhoë! en gilt uw lustvocalen!
 Zon rint uit den heeten mond.
 Wee, die zijn weelden laat verschalen!
 Bang, breek ik plots dit verbond...

VI

En zijt gij mij een vroome. Simpel
 pelgrim naar verborgen macht
 van Hem. Ik hang de blanke wimpels
 met embleem. En wonderzacht

ruischt regen palestrijsche klanken
 uit gewelf, geschouderd door
 tweevoudige rei van knapen-ranke
 zuilen uit bewerkt ivoor.

Bouwd' één u ooit mystieker tempel
 uit zijn droomerig bazalt?
 Mijn heimwee wacht u op den drempel.
 Rijs nu uit het emerald

der nederige tochten naar de
 glorie van de zilvren rust,
 gij die te vroom zijt voor de aarde.
 Zie! reeds treden, blank-bewust,

de maagden van mijn eerbewijzen
 zilverstemmig aan, in 't kleed
 der ongeschonden paradijzen
 die geen enkle ziel vergeet.

Wie mag zijn eigen droom begrijpen?
 Alle vreugd van nu en toen
 gaat orglen, als in glazen pijpen,
 tot een hemelsch visioen

van engelen die in lichtspiralen
 juublen: 'D'aarde is driewerf schoon!'
 Maar tusschen palm' en wierookschalen
 staat en wacht de leege troon.

En zie! daar dalen aureolen
 goddelijk op u? op mij?
 In elk geschenk ligt trots verscholen.
 Gij lacht? Ik schrik. Het is voorbij.

VII

Gij, stem der dichteren; van het Weten
boek, dat God voorzienig sloot
met vuren sloten tot vermetel
mensenhand het weer ontsloot,

ik houd van uw te groote droomen,
fantast die nog een engel zijt,
een sombere, uit God gekomen
en daardoor geest vol eeuwigheid.

En nu ik, in mijn angstrotonden
doolend, op uw vreugden stiet
en deze mij een nieuwe wonde
sloegen en een heel nieuw lied

- een heel nieuw lied van niet te stillen
vreugde om mijn angstigheid -.
nu zou ik dronken sterven willen
liever dan in d'eenzaamheid

der dagen u te moeten missen,
gij die danst op iedre wijs.
Want niet vrees ik de fonkle listen
van uw zeepbel-paradijs.

VIII

Maar als gij mij met kleine dingen
 lokt, en van de menschen leent
 den warmen vorm, 't verborgen zingen,
 't gebaar dat om vertrouwen weent;

als gij mij noodt tot simple spelen
 van geluk - Zie 't schemert weer,
 en droomen zoeken zacht naar geele
 bloemen op het avond-meer! -

en binnervoert in tuin van woorden:
 Kom, het Onbekende wacht
 in vriendschaps-schemer! Kom, en hoor de
 eeuwigheid die menschlijk lacht!...

Wee mij! de glanzing van uw oogen.
 Driewerf wee! uw zoete mond.
 Wie peilt mijn angstig onvermogen
 dat in 't groote wel weerstond,

maar inkrimpt tot onmachtig weigren
 van kleine goedheid die gij geeft
 zoo schuchter dat mijn bloed gaat steigren
 in mij en de strijd herleeft

die Adam, d'eerste, uit moest vechten
 tusschen God en uw bedrog.
 O hart dat aan een list kan hechten
 en, doorschouwend, aarzelt nog

om weelden die geen mond vermoeien
 - lokkende walkurenrit -
 totdat in mij Zijn Kruis gaat groeien,
 bloem van bloed, en ik, in Dit

gezuiverd van mijn schaamle schande,
 God, weer sterk en stralend word.
 Zoo groeit berouw tot offerande
 en bloeit geluk uit bloem, verdord!

Prometheus

Geen goedheid vindt tot loon den wijn der vreugd geschonken
door opgeheven hand in dank voor eerst onthaal;
doch wie zich aan het sap dier goedheid heeft bedronken
zal smalen nog op die - tot laatsten ademhaal
van leven dat vervloeit - zijn hart, zijn bloed en hopen
en steigren naar het licht bewust te proeven gaf.
O liefde tot den mensch die slechts een kruis kan koopen!
O goedheid die zich bouwt geen tempel, maar een graf!

Doch dieper dan de pijn van loon met list onthouden
woont vreugde in de ziel om kracht die juichend schiep
in grensloos schoonen wil. Hem deert geen hoon, geen koude
die eenmaal uit zijn geest een ziel te leven riep!

Vergeeten door den mensch, verworpen door de goden,
vereenzaamd troosteloos in 't leeggebrande uur
dat wegslibt tusschen rots en rotsflank met een roode
verglanzing van oud bloed of somber gloeiend vuur...
gemarteld door den angst die losbreekt uit de spleten
en zwart huilt in den nacht lijk panter die, belust
op zwijmel-purper vleesch van mensch of dier, bezeten
jaagt door de stilten heen... en banger wordt de rust...
zoo stond hij, de gigant, Prometheus, in het flauwe
wankellicht dat langs zijn klamme lichaam kroop
met schaduwslang van paars en purper in de vouwen
van maanwit vleesch. Hij zweeg; terwijl de avond droop
langs hem geluwd omlaag tot waar met harde randen
de voeten, vlam in pees, breed torschten 't zieke lijf.
De avond stond in 't oog als water. Lippen brandden
dor van splijtbre pijn. De beenen stonden stijf
van krimp en gerekt het zware lichaam dragen
door al de uren heen, opnieuw dien dag, van smart
en eenzaamheid. Maar niet was, mensch-god, hem een klagen
den Wreker tot een vreugd gewrongen uit het hart,
hem, dappre, Japet's zoon. Alleen... dit droef herdenken
van goddelijke kracht en manlijk schoone drift
die, tot een lied vereend, onscheidbaar vreugde schenken,
bezwaarde hem diep-in als een vertraagd vergift
dat losweekt uit den tijd, maar niet den dood doet vinden
doch pijn, die zonder vorm en wezenheden vreet
aan 't denken. Zoo stond hij, Prometheus, zoo, een blinde
die hunkrend naar de zon het licht proeft als een leed.

Vanaf d'in wolken donkre rots waaraan hij hing
geklonken machteloos - tot spot der wufte goden
die spelen met den mensch, en tot bevrediging
van Zeus, de Stralende en Wreker der geboden,
Hem dienende, in trots door mensch-in-leed veracht...
Vanaf die doembre rots vernam hij, wind-gedragen,
het brokkelende lied nu luider dan weer zacht
van zijn geslacht dat dezen avond het voldragen
graan, den bronzen oogst met lach en overmoed
gehaald had uit het veld. O, nu die oude klanken
van oogstlied, monotoon naar brandend in 't verspring,
te drinken hijgend, en gesierd met wilde ranken
van wingerd, brons-gevekt, te joelen in den kring...
of statig, van terzij bij d'oudren, zien en keuren
de reien een voor een in driftgespannenheid
bedwelmd aan d'eigen lust en dronken van de geuren
die waaien uit het haar van vrouwen, en om strijd
met handgeklap de maat der syrxin op te jagen
tot schuimdrift van het bloed dat avonduur verhit
als koperroode zon na ademlooze dagen
van licht lijk stuivend goud en ziedend water, wit.
Maar wangedrocht van rots en, lager, nachtcypressen
zijn voor zijn giergen blik te ondoordringbaar. Nauw
wat sterren druppelen zilver door zijn zwarte tressen
van haar, voor het gelaat, geruischloos uit het blauw
hem naar de oogen toe die roerloos zijn als meeren
van heimwee. O nu vrij te dalen uit dien nacht
naar vreugde van den mensch, zijn mensch, zijn felst begeeren,
zijn vleesch en ook zijn bloed. Nu blij en onverwacht
te deelen in zijn vreugd, te tasten naar zijn handen
en met hem op te zien naar 't worstlen van het licht
met vraatgen sterrenwolf, en zwijgend langs de randen
van bosch te gaan en vreemd de bloem van zijn gezicht
in 't grijze uur te zien ontbloeid, en van zijn willen
te voelen d'overmacht die aan den nacht weerstaat
met wilden gembergeur! Zijn harde vingers trillen
en krommen zich tot vuist die aan den rotswand slaat.
En weer vlaagt tot hem op geluid. En kwelt de wonde:

‘Gij die het lijf weerhoudt, niet kunt g'ontastbren geest
 weerhouden van den droom. Wat was, blijft ongeschonden,
 Wie d'eerste vreugde schonk, heeft deel aan ieder feest
 ook later als hij zelf moet boeten voor die vreugden
 die hij den menschen gaf als god-geroofd geschenk.’
 En levend ziet Prometheus, lijk 't hem immer heugde
 het vlamgoud Ceresfeest. En, d'oogen strak, hij denkt:
 Nu loopt met blauwe lust het maanlicht door het koren,
 en roert in dorp aan dorp de donkre tamboerijn
 en 't zevenvoud geluid der cithers tot, die tevoren
 reeds proefden van den dood, gaan naar het tempelplein
 in crocos-zacht gewaad herleefd, de ouderlingen.
 De marmren tempel ligt, strak-schimmend, als een poort.
 in 't lichtverdunde uur naar lust van hemelingen
 en dronk van ambrozijn. En nergens valt een woord.
 Maar rilling voert door 't volk als, hoog en schoon, gewijde
 priesters in brokaten mantel treden uit
 van onder tempelboog en vroom, van d'andre zijde
 toetreden op 't altaar - zoo naadren man en bruid
 verlangend tot elkaar in zwijgen. Wild gaat groeien
 de stilte tot een lied in borst en diepen schoot
 om wetend zelfbegeer. De lippen oopen schroeiend;
 maar d'adem is te heet en 't bloed brandt veel te rood -
 zoo d'ouderlingen en de priesters zwijgend treden
 tot offersteen. Dan slaat uit diepte tamboerijn,
 en steigt uit stomme rei met maan-beglansde leden
 een knaap omhoog en biedt op schaal van kornalijn
 - bronsgeel op huivrend rood - een krans van rijpe aren
 en buigt en treedt terug in stilte. Nieuwe slag
 van trom. En rhythmisch hupt met losgewoelde haren
 en bloemrood rond den schoot van porcelein, met lach
 van henna-zoeten mond, een meisje uit de reien
 en stijgt en wiegt en biedt papaverrozen aan.
 En andren volgen zacht, als waren 't droomerijen
 van nymphen in een stroom vol sluierlicht van maan,
 en offren in een dans de vreugdevolle gaven
 van iris, Kora-bloem, en nachtscha, tot de reuk

de stilte te groot maakt. Dan - zoo vlamt een agave
in het duistere grijs - slaat met dondrend gebeuk
onzichtbare gong, of Hades zelf ze roerde
in toornvlaag. En wijl over 't graan priester plengt
geheiligden wijn, vangt in de stilte't vervoerde
offerlied aan, monotoon maar verzengd
van heimelijk vuur. Witte ouderling-handen
sprenken den wijn en het graan rond, en wie
gezegend zich voelt, wendt in zinvolle standen
het lichaam met schreeuw, tot op staccaat-melodie
van bel, tamboerijn, van fluit en van trommen
de duizende voeten al driftiger gaan
en extatisch gebaar van lijf doet verstommen
elk lager gedacht. Hoor!: Demeter, Uw graan
is gepland in de voor van ons vleesch. Zie wij dansen
Uw goddelijk lichaam ter eer en Uw vrucht!
Demeter, o moeder, rijs op in Uw glanzel!
Demeter, o moeder, rijs op aan de lucht!...'
Zoo voelt Prometheus herleven al d'oude uren
en herziet hij zijn volk in een droomrigen gloor
zoo simpel, zoo vroom als mystieke sculpturen
met huidrende lijn op gevulde amphoor.
En er is geen droefheid in hem om de pijnen en smarten
van een tastbaar gemis, of van polsen geklemd
in ijzeren band boven hoofd. Maar in tartend
geluk om wat zingt in zijn hart, ongeremd,
ziet hij op naar d'Olymp, achter nachtwal verscholen,
en roept hij naar Zeus: 'Zie dan toe, Zeus, gij god,
wat baat u uw toornen, uw straf mij bevolen?
Wat baat al uw goden hun afgunst en spot?
De schoonheid die eens in mijn vingeren brandde,
de liefde die mij eens uw Olympos op joeg
om heil voor mijn volk, mijn volk, in een schande
vermorzeld en smart, waarmee Zeus, gij, het sloeg,
zij vonden een vorm - en geen tijd kan hem deeren;
geen god kan vernielen zijn schoonheid, geen haat.
Mijn eeuwigheid groeit in mijn werk, mij ter eere.
Ik zelf werd een god, en immuun voor uw smaad!'

Niet antwoordde op schamp en op schimp, als getroffen,
 d'onraakbare Zeus in het goud-hard gewaad
 van d'eigene zon. Maar uit den nacht viel een doffe
 vleugelslag, zwaar. En langs verstommend gelaat
 van den felle Prometheus zeeg traag weer dat zwarte
 gedrocht van Zeus' gier. En de pijn herbegon
 in het werende lijf, en de giftige smarten
 van vleesch en van bloed dat de vraatzucht zich won
 met scheur en met ruk, joegen vuur naar zijn oogen,
 verstard. Maar hij kreunde niet, klaagde niet, hij,
 doch strekte den kop, fel, en lachte omhoog en
 hij lachte naar Zeus, naar zijn beul. En de rei
 van kommen weerkaatste zijn sombere woede,
 zijn striemenden lach. En spelonk stiet zijn kreet
 verdierlijkt naar boven: Zeus, zie, op dit bloeden,
 ik ben trotsch op dit loon, ja, en trotsch op dit leed!
 En gieriger vlijmde de bek, en de klauwen
 driftiger scheurden in 't koortsige lijf.
 Hij hijgde van pijn. Langs buik liep een lauwe
 gulp donker bloed - o, dit leven! -, maar stijf
 strekte hij been in verzet, tot op 't willen
 van Zeus die slechts pijn wilde, wraak, en geen dood,
 het ondier verjoeg en het bloeden deed stillen
 van veezlede wonde die voelbaar weer sloot
 rond diepere pijnen ondraagbaar...: het branden
 van aangroeiend ingewand, heet als een zon;
 en deze dat hij niet met eigene handen
 zijn smart-moe lichaam tot steun zijn kon.
 Maar niet klaagde Prometheus, hij lachte in herdenken
 en vergat alle pijn - zoo, in 't voorjaar het gras
 niet meer denkt aan den winter. Want niets kon nog krenken
 zijn schepping, zijn schoon, dat een weten hem was.

Weer bloeide in hem de vreugd der lang verschoven dagen
toen - nauwelijks bewust van d'eigen scheppingskracht -
uit liefde tot het volk, te wreed uiteengeslagen
door goden die het recht ontleenden aan hun macht,
hij daalde van d'Olymp. Hoe lag het licht gebroken
op dood-verwilderd land! Wat bleef van d'ouden roem?
En, als wie doelloos rouwt, liet al de oude sproken
van mensch vol schoone drift en dier en jonge bloem
herleven hij in 't hart; en zag: zijn wondre handen
stil deelend in den droom, van vormeloozen grond
boetseerden menschlijk beeld, tot - zoo begon het branden -
hij in dit zinnend spel een vreemde vreugde vond.
In vingren groeide drift, door d'oogen schoten vuren,
en vóór met hart en geest hij zijnen daad doorzag
wist hij zijn luidsten wensch: met schoone creaturen
naar 't eigen stralend beeld te sieren leegen dag
en ongeploegden grond. O, in een groot nieuw leven,
beziel van zijnen geest en brandend van zijn bloed,
aan d'eigen schoone ziel een zichtbaarheid te geven
voor eeuwig. En hij vocht met zwijmlen overmoed,
en blies in beeld van klei zijn adem en zijn willen
en blies in lijf en ziel zijn driften en zijn droom,
tot klei, verwarmd tot vleesch, van levenskracht ging rillen.
En lijk waar bron ontspringt zich weldra vormt een stroom,
zoo werd wat hij begon, nu eindeloos voltrokken
door wie hij d'eersten schiep in juuble scheppingskracht.
Prometheus, d'oogen mild, vergat het goden-wrokken
en lachte diep-verheugd nu hij weer al herdacht...:
Dan kwam de lange rust en 't goddelijk genieten
van 't leven dat met keer van wisselend seizoen
steeds nieuw was, steeds volmaakt, nu blank als margerieten,
dan weelderig en wild als wingerd en pioen,
Hoe was 't als hij, een vorst, marmeren estrade
van hoog paleis zijn volk in diepte nijvren zag
met wagen en met dier of buigend-blij beladen
met vruchtenkorf, de vrouwen - zoet was toch hun lach
in koortsing van de zon - met kostbaar koel d'amphoren

getorscht op donker hoofd heel sierlijk! O, te staan
 hoog boven 't eigen volk en toch daartoe behooren
 en, doof voor 't zinloos woord, zijn diepste taal verstaan,
 en blij zijn in zijn vreugd en droef zijn in zijn smarten,
 o volk, o eenheid van onzichtbaar groeiend lied!
 En was 't geen felle vreugd die alle zorg kon tarten
 wanneer op jongen dag een kind - hij zag het niet -
 opziende onverwacht van tusschen myrtheboomen
 hem plotseling ontdekt en roept en wenkt; en heel
 het mierenvlugge volk staat stil en zonder schroomen
 verheft het d'eene stem...een vonk vlamt in de keel,
 en hand tot groet gedaald gaat beven als op winden,
 en 't oog ziet alle vreugd door waas van diepst geluk.
 Of t'avond, wen de zon den warmen nacht gaat vinden
 en 't bezige geluid breekt aan de stilten stuk,
 klein als een blij-goed mensch te dwalen langs de stranden
 en in een kleine kreek uit roerloos blauwend vlak
 van water 't rijzig schoon van kind-vrouw te zien branden
 zoo adellijk, zoo vroom als was 't een bloesemtak
 van witte lentekers. Of gaande door de hoven
 der stad in wijkend licht de koelte van de druif
 te voelen en het vuur der appels die beloven
 een sappig-wild genot, en, luistrend naar een duif,
 heel ver te zien hoe mannen zwart en stoer-gebogen
 door wellust-donkren grond met onvermoede kracht
 het kouter trekken ...dan, den avond in de oogen,
 verlangen naar hun huis, de rust en diepen nacht,
 en stappend ongehoord verdwijnen. O, dit blijde
 van god te zijn en vorst en mensch met allen die,
 ontsprongen als een lied uit d'eigen razernijen
 van liefde en schoonheidsdrift, zijn eigen melodie
 herscheppen in hun woord, hun stilte en gebaren!
 Maar weer scheen 't aardisch geluk d'Olympos een verdriet.
 Want later in 't seizoen - reeds rook de lucht naar blaren
 en lang verdorde bloem - kwam uit een droef verschiet
 een somber-lage wind met zwarte wolkgedrochten
 die braakten angst en pijn en geeselfelle kou

in 't schrik-verstarde land. Dan, uit de sombre krochten
van twist en honger trad de meelijlooze rouw
met honderdvoudgen dood van kommer en verguizen,
van ouderdom en vraag naar zin van zulk bestaan.
De aarde werd als steen onvruchtbaar en het suizen
van driftgen stroom viel stil. Geen zon scheen meer, geen maan.
Er was alleen het grijs, en 't schielijk opgekomen
geweeklaag radeloos van kind en vrouw daarin.
Weer scheen de chaos na, de dood van al de droomen,
de vloed der duisternis die meesleeft elk gewin
van schoon-gebloeid geluk naar d'eeuwig zwarte landen.
Maar zinnend als een vrouw die bij haar stervend kind
de stille dood bevecht met drift van bange handen
en vloek van smarten-mond tot een vatt beiden wint,
Prometheus, zoo was hij, zijn sterfelijkheid vergetend
in angst en wrok, van berg op berg gerend totdat
aan wikkend titan-lijf het grauwwerd stuk gereten
dat lichtgevulde Olymp met wolkenwand omvat.
Daar snerppte luit en lied van goden en godinnen
bij wuften dans en spel in blauwkristallen zaal.
Hij toefde niet, maar sloop de heilige hallen binnen
waar geurig als jasmijn en roerloos in een schaal
van roodend goud het vuur der vreugde stond te branden.
Omzichtig nam hij haar en sloop langs waar hij kwam,
en vluchtte ijlings dan langs rots en afgrondranden
omlaag, omlaag naar waar zijn vreugden vleugellam
verbeidden troost van dood. Intusschen, opgeschrokken
door kleinren gloed van licht, begrepen goden plots
wat smaadlijk was geschied. Hier baatte klacht noch wrokken.
Met donder, flits van vuur, met pijl en punt van rots
bestookten van omhoog Prometheus zij die vluchtte,
lijk hondbesprongen hert, langs bergpad, stroom en woud,
met oogen groot van angst, geen steilte, diepte duchtend
maar, roekeloos van ren, bedacht slechts op behoud
van ongeschonden buit, geklemd in greetge handen.
Ten morgen, 't dal bereikt - o, 't lichaam hijgde zwaar
en pijnlijk kromp het hart - deed hij op plein ontbranden

het vuur der nieuwe vreugd. Verwonderd-hoopvol maar wantrouwig nog bleef 't volk op afstand tot het lichten met immer dieper glans en gloed en troost bewoog de hunkrenden nabij, en smart en vloek ging zwichten in aarzelenden geest voor zeventvoudgen boog van nieuwgedroomd geluk. Door water, wind en aarde voer tintelzoele drift van vruchtbaarheid, en 't lied dat, hoe dan ook verstomd, toch elk diep-in bewaarde zong juublend plots weer op, lijk leeuwerk zonwaarts schiet als d'anemoon weer bloeit, lavendeltros gaat blauwen, de dubbelfluit weer roert van herder bij de bron terwijl de landman ploegt en zaait, en thuis de vrouwen aan 't zingende getouw weer jong zijn en vol zon. Zoo was zijn aarde toen d'Olympiërs, haat-voldragen, plots overvielen hem, den godgelijken held, en boeiden aan deez' rots waar Zeus zijn ziel tot klagen moest dwingen met een pijn die bloed en denken smelt tot één onzgebren kramp. Maar, gier van duizend smarten, is zoeter pijn dan die ontspringt aan godenhaat en nijd om werk dat uur en eeuwigheid zal tarten door ingeschapen ziel van schoon dat niet vergaat? Hij lachte trotsch en zag, Prometheus, naar de gronden waar lied van liefde en oogst verwaasde, en hij riep. 'Mijn volk in uw geluk heb ik mij groot bevonden die hunkerend naar zielsverbeeldend schoon u schiep met klop van vart 't eigen hart en drift van d'eigen handen, met dat wat in mij is aan zoetst geheimenis van onaanrandbaarheid!' Zijn lach joeg langs de wanden en krimpde niet bij fluisterstem van nieuw gemis: Wie dacht van die hij gaf zijn vreugde, bij 't genieten aan die voor dit geschenk in smart en smaad moest staan vereenzaamd? Och, of god en menschen hem verstieten en sloegen met geweld aan rots, ten onder gaan zal nimmer godengeest die fel-bewust kon vangen van niet te tasten ziel in klank en kleur en lijn tot levend-schoonen vorm het goddelijk verlangen naar vreugd van paradijs en zonder dood te zijn.